

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum tristitia sit idem quod dolor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

li est obiectum delectationis & doloris. Bonum autem & malum inquantum hmōi, sunt obiecta appetitus. unde patet q̄ delectatio, & dolor ad appetitum pertinent: omnis autem motus appetitiuus, seu inclinatio consequens apprehensionem pertinet ad appetitum intellectiuum, uel sensitiuum: nam inclinatio appetitus naturalis non consequitur apprehensionem ipsius appetentis, sed alterius, ut in 1. dictū est. Cum igitur delectatio & dolor præsupponant in eodem subiecto sensum, uel apprehensionem aliq̄, manifestum est, q̄ dolor sicut & delectatio, est in appetitu intellectiui, uel sensitiui. Omnis autem motus appetit⁹ sensitiui dicitur passio, ut * supra dictū est. & præcipue illi, qui in defectum sonant unde dolor secundum quod est in appetitu sensitiuo, propriissime dicitur passio animæ: sicut molestia corporales proprie passionis corporis dicuntur. unde & Aug. 14. * de ciuitate Dei, dolorem specialiter ægritudinem nominat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod dolor dicitur esse corporis: quia causa doloris est in corpore, puta, cum patitur aliquid nociuum corpori: sed motus doloris semper est in anima. nam corpus non potest dolere nisi dolente anima, ut * Aug. dicit.

AD SECVNDVM Dicendum, q̄ dolor dicitur esse sensus, non quia sit actus sensitiuæ uirtutis, sed quia requiritur ad dolere corporalem, sicut ad delectationem.

AD TERTIVM Dicendum, quod dolor de amissione boni demonstrat bonitatem nature, non quia dolor sit actus naturalis appetitus, sed quia natura aliquid appetit ut bonū, quod cum remoueri sentitur, sequitur doloris passio in appetitu sensitiuo.

ARTICVLVS II.

Utrum tristitia sit idem, quod dolor.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q̄ tristitia non sit dolor. Dicitur enim Au. 14. de * ciui. Dei quod dolor in corporibus dicitur, tristitia autem dicitur magis in anima: ergo tristitia non est dolor.

¶ 2 Præter. Dolor non est nisi de præsentis malo: sed tristitia potest esse de præterito & de futuro, sicut penitentia est tristitia de præterito, & anxietas de futuro: ergo tristitia omnino a dolore differt.

¶ 3 Præter. Dolor non uidetur consequi nisi sensum tactus: sed tristitia potest consequi ex omnibus sensibus: ergo tristitia non est dolor: sed se hēt in pluribus.

SED CONTRA est, quod Apost. dicit ad Ro. 9. Tristitia est mihi magna, & cōtinuus dolor cordi meo pro eodem utens tristitia & dolore.

RESPON. Dicendum, quod delectatio & dolor ex duplici apprehensione causari possunt, uel ex apprehensione exterioris sensus, uel ex apprehensione interiori siue intellectus, siue imaginationis. Interior autem apprehensio ad plura se extendit q̄ exterior, eo quod quæcunque cadunt sub exteriori apprehensione cadunt sub interiori, sed non e conuerso. Sola igitur illa delectatio, quæ ex interiori apprehensione causatur, gaudium nominatur, ut * supra dictum est: & similiter ille solus dolor, qui ex apprehensione interiori causatur, nominatur tristitia. Et sicut illa delectatio, quæ ex exteriori apprehensione causatur, delectatio quidem nominatur, non autem gaudium, ita ille dolor, qui ex exteriori apprehensione causatur, nominatur quidem dolor, non autem tristitia. Sic igitur tristitia est quædam species doloris, sicut gaudium delectationis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Au. loquitur

A ibi quantum ad usum uocabuli, quia dolor magis usitatur in corporalibus doloribus, qui sunt magis noti, quam in doloribus, spiritualibus.

AD SECVNDVM Dicendum, q̄ sensus exterior non percipit nisi præsens, uis autem cognitiua interior potest percipere præsens præteritum, & futurum: & idō tristitia potest esse de præsentis, præterito, & futuro. dolor autem corporalis, qui sequitur apprehensionem sensus exterioris, non potest esse nisi de præsentis.

AD TERTIVM Dicendum, q̄ sensibilia tact⁹ sunt dolorosa, non solum inquantum sunt improporcionata uirtuti apprehensiuæ, sed etiam inquantum contrariantur naturæ: aliorum uero sensuum sensibilia possunt quidem esse improporcionata uirtuti apprehensiuæ, non tamen contrariantur naturæ, nisi in ordine ad sensibilia tactus. unde solus hō, qui est animal perfectum in cognitione, delectatur in sensibilib. aliorum sensuum secundum seipsa: alia uero animalia non delectantur in eis, nisi in quod referunt ad sensibilia tactus, ut dicitur in 3. * Eth. & ideo de sensibilib. aliorum sensuum non dicitur esse dolor, sed quod contrariatur delectationi naturali: sed magis tristitia, q̄ contrariatur gaudio animali. Sic igitur si dolor accipitur pro corporali dolore, quod uisitatus est, dolor ex opposito diuiditur contra tristitia secundum distinctionem apprehensionis interioris & exterioris, licet quantum ad obiecta, delectatio ad plura se extendat q̄ dolor corporalis. Si uero dolor accipitur cōiter, sic est genus tristitiæ, ut * dictum est.

B

ARTICVLVS III.

Utrum tristitia, seu dolor, sit contraria delectationi.

AD TERTIVM sic proceditur. Vbi, q̄ dolor delectationi non contrarietur. Vnum enim contrariorum non est cā alterius: sed tristitia potest esse cā delectationis. dicitur enim Mat. 5. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur: ergo non sunt contraria.

¶ 2 Præter. Vnum contrariorum non denominatur aliud: sed in quibusdā ipse dolor, uel tristitia est delectabilis, sicut Aug. dicit in 3. * Conf. q̄ dolor in spectaculis delectat. Et 4. Cōf. dicit q̄ flet⁹ amara res est, & tñ quāq̄ delectat. ergo dolor non cōtrariatur delectationi.

¶ 3 Præter. Vnum contrariorum non est materia alterius, quia contraria simul esse non possunt: sed dolor potest esse materia delectationis: dicitur enim Aug. in lib. de * peniten. Semper penitens doleat, & de dolore gaudeat. & Philosophus dicit in * 9. Eth. quod e conuerso malus dolet de eo, quod delectatus est: ergo delectatio, & dolor non sunt contraria.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit 14. † de ciuitate Dei, quod lætitia est uoluntas in eorū consensione q̄ uolumus: tristitia autem est uoluntas in dissensione ab his q̄ uolumus: sed cōsentire, & dissentire sūt contraria: ergo lætitia, & tristitia sūt contraria.

RESPON. Dicendum, quod sicut Philosophus dicit 10. * Metaph. Contrarietas est differentia secundum formam, forma autē, seu spēs passionis & motus sumitur ex obiecto, uel termino. unde cum obiecta delectationis, & tristitiæ, seu doloris sint contraria, s. bonum præsens, & malum præsens, sequitur q̄ dolor & delectatio sint contraria.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd nihil phibet unum contrariorum esse cā alterius p accidēs; sic autē tristitia potest esse cā delectationis. Vno quidem modo, inquantum tristitia de absentia alicuius rei, uel de p̄sētia cōtrarii, uehementius q̄rit id in quo delectatur, sicut sitēs uehementius q̄rit delectationem potus,

p.p. q. 103. art. 1.

q. 11. art. 1.

c. 7. circa fi. & c. 8. 10. 5.

Li. 13. sup. ge. nes. ad lit. c. 14. 10. 3.

3. q. 15. ar. 6. cor. & 3. di. 13. q. 2. ar. 4. c. 1. & 3. & ver. q. 6. ar. 3. ad 9. ar. 4. ad 4. Ca. 7. in fi. & c. 8. 10. 5.

q. 11. ar. 3.

c. 10. a med. tom. 5.

In corp. art.

4. di. 49. q. 3. art. 3. q. 1.

Ca. 3. & 4. cō. fcl. c. 5. in fi. tom. 1.

li. de ver. & fall. penit. c. 13. circa fi. to. 4. * Lib. 9. eth. c. 4. non lon. ge a fi. to. 5. Li. 14. c. 7. to. mo 5.

Li. 10. meta. text. 13. & 14. to. 3.